

QO‘QON MADANIY ME‘ROSI

O‘tkir Hoshimov

Toshkent Davlat Pedagogika universiteti

Tarix fakulteti dotsent

Shokirova Sevara

Toshkent Davlat Pedagogika universiteti

Tarix fakulteti 2-bosqich talabasi

Annatatsiya: Ushbu maqolada Qo‘qon shaharning boy madaniy merosi, dastlabki tarixi, madaniy tadbirlar, savdo-sotiq Qo‘qon xonligi hayotida katta va muhim o‘rin egallaganligi to‘g‘risida fikrlar ilgari surildi. Qo‘qon o‘zining uzoq vaqtdan beri savdo-sotiq, islomiy ta‘sir va turli etnolingvistik guruhlar tarixi bilan belgilangan boy madaniy merosni egallaydi. Afrika shoxining Hind okeani sohilida joylashgan Qo‘qon madaniy xilma-xilligi tufayli o‘ziga xos xitobga ega shahardir. Shahar arab, fors va afrika ta‘sirlari aralashmasi bilan mashhur bo‘lib, bu uning jonli va dinamik madaniy markaz sifatida rivojlanishiga hissa qo‘shgan.

Kalit so‘zlar: savdo-sotiq, madaniy, noyob, adras, san‘oat.

Аннотация: В данной статье раскрыто богатое культурное наследие города Кокан, его ранняя история, культурные события, торговля, а также то, что он занимал большое и важное место в жизни Коканского ханства. Кокан обладает богатым культурным наследием, отмеченным долгой историей торговли, исламским влиянием и разнообразными этнолингвистическими группами. Кокан, расположенный на побережье Африканского Рога в Индийском океане, представляет собой город, обладающий уникальной привлекательностью благодаря своему культурному разнообразию. Город известен сочетанием арабского, персидского и африканского влияния, что способствовало его развитию как яркого и динамичного культурного центра.

Ключевые слова: торговля, культурное, уникальное, адрес, искусство.

Annotation: In this article, the rich cultural heritage of the city of Kokan, its early history, cultural events, trade, and the fact that it occupied a large and important place in the life of the Kokan Khanate were put forward. Kokan

possesses a rich cultural heritage marked by its long history of trade, Islamic influence, and diverse ethnolinguistic groups. Located on the Indian Ocean coast of the Horn of Africa, Kokan is a city with a unique appeal due to its cultural diversity. The city is known for its mix of Arab, Persian and African influences, which has contributed to its development as a vibrant and dynamic cultural center.

Key words: trade, cultural, unique, address, art.

KIRISH.

O‘zbekistonning sharqiy qismida joylashgan Qo‘qon shahri o‘zining ajoyib merosi va boy madaniyati bilan mashhur. Ushbu tarixiy shahar o‘zining arxitekturasi, tarixi va o‘ziga xos atmosferasi bilan butun dunyodan sayohatchilarni o‘ziga jalb etuvchi mintaqadagi eng diqqatga sazovor sayyohlik maskanlaridan biridir.

Qo‘qon tarixi chuqur o‘tmishga borib taqaladi. Qadimda bu yerda Markaziy Osiyoning eng muhim davlatlaridan biri – 18—19-asrlarda mavjud bo‘lgan Qo‘qon xonligi joylashgan edi. Bu davr shahar me'morchiligi va madaniyatiga katta ta'sir ko'rsatdi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Qo‘qonning asosiy diqqatga sazovor joylaridan biri uning tarixiy markazi bo‘lib, u Xo‘jandi To‘y nomi bilan mashhur. Bu yerda ko‘plab me‘moriy yodgorliklar, jumladan, saroylar, masjidlar, madrasalar va maqbaralarni ko‘rish mumkin. Xudoyorxon saroyi, bir vaqtlar Qo‘qon hukmdori yashab o‘tgan hashamatli ichki makonga ega mahobatli bino alohida e‘tiborga loyiqdir. Uning ichki qismi nafis o‘yma naqshlar, freskalar va marvaridlar bilan bezatilgan.

Qo‘qondagi yana bir muhim me‘moriy ob‘yekt XIX asrda qurilgan Juma masjididir. Bu shahardagi eng katta masjid bo‘lib, u o‘zining kuchli ustunlari va noyob yog‘och o‘ymakorligi bilan hayratda qoldiradi. Masjidga tashrif mehmonlarga ma'naviyat muhitiga sho'ng'ish va mintaqaning diniy an'analari bilan tanishish imkonini beradi.

Qo‘qonning madaniy merosi nafaqat uning me‘morchiligida, balki fuqarolar hayotining boshqa jabhalarida ham namoyon bo‘ladi. Bu yerda “qumg‘onchi” nomi bilan mashhur bo‘lgan loydan modellashtirishning noyob san‘ati bilan

tanishishingiz mumkin. Mahalliy hunarmandlar loydan chiroyli va batafsil haykalchalar yaratish orqali o'z mahoratini namoyish etmoqda.

Qo'qonning gastronomik madaniyati ham e'tiborga loyiq. Mahalliy taomlar lazzat va xushbo'y hidlarga boy. Shahar mehmonlari osh, lag'mon, kabob va boshqa ko'plab mazali taomlarni tatib ko'rishlari mumkin. Qolaversa, Qo'qon o'zining holva kabi shirinliklari bilan mashhur.

Qo'qon nafaqat boy madaniy merosga ega maskan, balki zamonaviy taraqqiyot markazi hamdir. Shahar turizm infratuzilmasini rivojlantirish, tashrif buyuruvchilar uchun yangi imkoniyatlar ochish va mahalliy aholi uchun ish o'rinlarini yaratish uchun investitsiyalarni faol jalb qilmoqda.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ko'hna va hamisha navqiron Qo'qandi Latif! Bu go'zal ifoda va ta'rif mana necha asrdan buyon jaranglab kelmoqda. Qo'qon haqida gap ketganda, avvalo, uning o'zbek davlatchiligi tarixida tutgan o'rni va roli eslanadi. 150-yil davom etgan xonlik davrida Qo'qon goh iqtisodiy, goh siyosiy, goh madaniy jihatdan taraqqiy etgan, yoki, aksincha, ko'p sohalarda ancha pasaygan ham. Lekin hamma davlarda ham mohir hunarmandlari, shoiru fozillarining nomi yetti iqlimda mashhur bo'lgan.

So'nggi yillarda madaniyatimiz va adabiyotimizga e'tiborning kuchayishi ajdodlarimizning badiiy tafakkuri qudrati, teran zakovati, buyuk iste'dodi bilan yaratilgan bezavol merosni millat va Vatan manfaatlari nuqtayi nazaridan xolis, haqqoniy o'rganish va keng targ'ib etish vazifasini yuklaydi. Zero, adabiyot, Prezidentimiz ta'kidlaganlaridek, "jamiyat hayotida ezgu qadriyat va an'analarni chuqur qaror toptirishga, xususan, xalqimiz, ayniqsa, yosh avlodning ma'naviy-intellektual salohiyati, ongu tafakkuri va dunyoqarashini yuksaltirishda, ona Vatani va xalqiga muhabbat va sadoqat tuyg'usi bilan yashaydigan barkamol shaxsni tarbiyalashda beqiyos ahamiyatga ega"dir. Bu mas'uliyat milliy ma'naviyatimizning rivojlanish bosqichida muhim o'rin tutgan, mumtoz so'z tarixida alohida hodisa sanalgan Qo'qon adabiy muhiti namoyandalari ijodini o'rganishga ham taalluqli. Umarxon davrida Qo'qonda yuzlab shoirlar ijod qilganlar. Maxmur, Gulxaniy, Mahzuna, Mushrif, Muznib, Vazir, Mahzun, Munshiy, Zohid, Mujrim, Gulshaniy, Toib, Oshiq, Nusrat, Ahror, Nodir, Dilovar, Jaloliy, Azimiy, Vafoiy, Ma'dan, G'oziy, Ramziy, Sharifiy, marg'ilonlik Uvaysiy,

namanganlik Fazliy kabi o'sha davr shoirlarining ko'pchiligi Sharq mumtoz so'z san'atining zabardast namoyandalari ijodini chuqur mutolaa qilganlar. Ulardan mahorat sirlarini o'rgangan, she'riyat qonun-qoidalarini yaxshi o'zlashtirgan iste'dodli ijodkorlar bo'lishgan. Bu nomlarning ko'pchiligi keng jamoatchilikka hali ma'lum emas. Holbuki, ular mumtoz adabiyot tarixida mavjud an'analarni o'z davri sharoitida davom ettiribgina qolmasdan, poetik mazmunni boyitishga ham xizmat qilganlar.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Qo'qon o'zining islomiy merosi, o'ziga xos arxitekturasi, xilma-xil etnik joylashuvi bilan aniqlangan madaniy xazinadir. Shahar madaniyati islom, afrika va arab madaniy an'analarning birlashishi bo'lib, unda shaharning o'tmishi ham, buguni ham tasvirlangan. Garchi Qo'qon urush va mojarolar tufayli qiyinchiliklarning o'z hissasiga duch kelgan bo'lsa-da, madaniy merosi jonli va bardoshli bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Beisembiev, T. K. Kokandskaia istoriografiia : Issledovanie po istochnikovedeniiu Srednei Azii XVIII-XIX vekov. Almaty, TOO "PrintS", 2009. ISBN 978-9965-482-84-7.
2. Beisembiev, T. K. "Annotated indices to the Kokand Chronicles". Tokyo: Research Institute for Languages and Cultures of Asia and Africa, Tokyo University of Foreign Studies. Studia Culturae Islamica. № 91, 2008. ISBN 978-4-86337-0012.
3. Наливкин В. П. Краткая история Кокандского ханства. — Казань, 1886. — 127 с.
4. Сычѐв Н. В. Книга династий. — М.: АСТ; Восток-Запад, 2005. — 959 с. — ISBN 5-17-032495-2 (АСТ); ISBN 5-478-00092-2 (Восток-Запад).